СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 10. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 14-го січня 1936. — VOL. XLIV. No. 10. Jersey City, N. J., Tuesday, January 14, 1936. THREE CENTS

ФАРМЕРСЬКІ ЛІДЕРИ ЗА ПРОГРАМУ РУЗВЕЛТА

ВАШИНҐТОН. — Збори лідерів фармерських орґанізацій, запрошені президентом Рузвелтом для обговорювання фармерської ситуації та потреб фармерства супроти недавнього проголошення найвищим судом неконституційности закона про „фармерське достроєння”, заявилися за програму, вироблену президентом Рузвелтом, що обнимає 5 точок та звертає головну увагу на консервацію природніх багатств у фармерстві.

Нова програма стоїть за те, що не мається управляти такої землі, якої потрібно для вдержання земельної урожайности та заведення рівноваги в продукції, себто не продукувати рільних продуктів на землях, на яких продукція не оплачується.

Конґрес має ухвалити на цю ціль гроші. Для розвинення міжнародньої торговлі рільними продуктами мається установити податки на перерібку фармерських продуктів. Всі постанови „закона про фармерське достроєння”, яких суд не признав за незаконні, повинні ввійти в новий закон. Уряд має мати право збувати всякі рільні продукти через консумційні кооперативи.

ВЕТЕРАНИ ХОЧУТЬ ВИЩИХ ПЕНСІЙ.

ВАШИНҐТОН. — Дві великі ветеранські орґанізації, видно заохочені успіхом свого „лобі” в конґресі, постановили добиватися від конґресу ухвалення закона про збільшення пенсій для вдів і сиріт по ветеранах великої війни.

ГАВПТМАН НЕ ДІСТАВ ПОМИЛУВАННЯ.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі). — Нюджерський суд помилувань рішив у суботу відкинути просьбу про помилування Бруна Гавптмана.

Наради суду тривали шість годин. При голосуванню всі члени суду голосували проти помилування, а тільки один стейтовий ґубернатор Гофман заявився за помилування. Якщо оборона Гавптмана не придумує якогось нового правного способу для здержання екзекуції, Гавптмана пішлють на електричне крісло в пятницю в ночі.

Уратувати Гавптмана від смерти може тепер хіба самий ґубернатор. Хоч він є видно за помилування, то ледви чи захоче зробити це на власну руку.

Сензаційну подробицю до справи додав один з головних свідків проти Гавптмана, д-р Джефсі Кондон, що в передодень нарад суду помилувань виїхав кораблем з Америки.

СОТКИ ЛЮДЕЙ АРЕШТОВАНІ В СТРАЙКУ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Поліційний уряд подав до публичного відома, що підчас недавнього страйку в цьому місті поліція арештувала 1,326 осіб. 78 з тих арештованих поліція називає „професійними аґітаторами”.

ЗАПЛАТИЛИ НЕДОБІР ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Заряд демократичног партії каже, що він уже позбувся довгів партії, що виносили коло $400,000. Приходи з бенкетів у честь Джексона принесли партії $250,000, а $200,000 дав філядельфійський комітет за те, що заряд ухвалив відбути краєву конвенцію демократичної партії в Філядельфії.

РАДЯТЬСЯ НАД ОБМЕЖЕННЯМ ВЛАДИ НАЙВИЩОГО СУДУ.

ВАШИНҐТОН. — Серед конґресменів повстав новий бльок, що має на цілі обмежити владу судів проголошувати ухвали конґресу неконституційними.

У який спосіб мається цю владу обмежити, в цій справі ще нема між членами бльоку згоди. Одні хочуть ухвалити закон, що забороняє нижчим судам признавати закони неконституційними, а інші хочуть предложити народові відповідну поправку конституції.

ПОСТУП ПРАЦЬ КОЛО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — У стейтовій леґіслятурі внесено вже проект закона про світовіу вистату, що має відбутися в Ню Йорку в 1939-тім році.

Товариство „Реджіонел Плен Асосіейшен”, що займається уладженням цієї вистави, вже виробило плян поправи доїздів до виставових площ, котрий воно предложить до потвердження міському посадникові.

Крім цього товариство займається ще справою усування сміття з виставової площі та справою будівель, що могли би псувати вид міста, як не стане вистави.

МАЮТЬ РОБИТИ ШТУЧНИЙ РАД.

ІТАКА (Ню Йорк). — Інжиніри місцевого Корнельського університету придумали спосіб вироблювання штучного раду.

При помочі цього способу інжиніри сподіваються виробляти коштом 5,000 долярів стільки раду, що за це треба тепер платити 40,000 долярів. Виробляють штучний рад при помочі машини, званої цикльотрон, що може витворити електричний ток сили півтретя міліона вольт.

ЮВИЛЕЙ УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА.

Українці в Бесарабії обходили ювилей 25-ліття літературної праці місцевого українського письменника Ілька Гаврилюка, що написав багато белетристичних та популярних книжечок.

ҐЕНҐСТЕРИ СХОПИЛИ ХЛОПЦЯ.

Марсейські ґенґстери схопили синка професора д-ра Мальмежака та зажадали за нього 50,000 фр. „Інтрансіжан” заявив, що сам готов заплатити 50,000 фр., а „Парі Соар” визначив 40,000 нагороди за вказівки, що причинились би до схоплення ґенґстерів. Той сам щоденник визначив 20,000 для поліцаїв, які арештують ґенґстерів. Міністер почт і телеграфів згодився, щоб радіостації оголосили, що проф. Мальмежак заплатить 50,000 фр.

ВИПАДОК СПЛЯЧКИ В ПОЛЬЩІ.

Департамент служби здоровля при міністерстві суспільної опіки в останньому звітовому тижні принотував на Поліссі випадок занедужання на рідку недугу сплячки. Крім цього зареєстровано 459 випадків черевного тифу, 28 плямистого тифу, 336 червінки і 3 занедужання на дитячий параліж.

ОРХЕСТРА ЦИГАНСЬКИХ ДІТЕЙ.

У Будапешті великий успіх має циганська орхестра, що складається з дітей від 8 до 14 літ. Дириґент орхестри — 8-літній Ерн Ксані, представник славної циганської музикальної династії. Кожний член орхестри — „чудесна дитина”. В недовгому часі ця орхестра виїздить на гостинні виступи в Европі. Перші концерти відбудуться в Парижі і Лондоні, де про цю орхестру багато говорять від часу, як її концертом захоплювався підчас свого побуту в Будапешті англійський престолонаслідник.

КОНФЛІКТ ЦЕНЗУРИ З СУДОМ.

Городський староста в Іноврoцлаві сконфіскував „Дзєннік Куявскі” за статтю польської католицької аґенції п. н. „Потреба реорганізації шкільного апарату”. Городський суд, якому переслано справу з уряду, не признав становища старости і конфіскату зніс. Одначе коли „Дзєннік Куявскі” повторив згадану статтю, городський староста, не признаючи судового рішення, сконфіскував її вдруге. Цей небувалий конфлікт адміністраційної влади з судовою викликав в інтересованих колах велику сензацію.

ВОЄВНИЧІ ЦИГАНИ.

На стацію в Дзєдзіцах заїхав вантажний потяг, що привіз у двох вагонах 75 циганів. Підчас довшого постою цигани пішли до стацийного буфету і викликали там бійку, в часі якої впало кілька стрілів. Одна куля свиснула біля голови поліцая, який з уваги на грізну поставу циганів стрілив кілька разів. Стріли були влучні, бо одна куля попала в голову цигана Івана Квіка. Крім того побито цигана Ґустава Ґомана, якого разом з Квіком відставили до шпиталю. Інші цигани розбіглися по околиці. Поліція робить на них облаву.

СПРОНЕВІРЕННЯ НА ПОЧТІ.

З доручення прокураторської влади арештовано Михайла Кручка, управителя почтової аґенції в Настасові, пов. Тернопіль, під закидом, що виймав банкноти із заграничних листів. Тим способом присвоїв собі 160 долярів, 50 франків, 20 чеських корон і 10 зл. на шкоду 21 осіб.

БЕЗГЛУЗДИЙ ЖАРТ ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ.

В Дрогобичі челядник власника похоронного заведення „Етернітас”, 19-літній Іван Лоїк, хотів зажартувати собі з селянина, що у власника заведення молотив збіжжя, тому получив електричний контакт із клямкою при дверях. Коли молотільник доторкнувся клямки, впав на місці трупом. Спричинника трагічного випадку арештовано.

ВИВІСКА МУЛЯЄ ОЧІ.

У Кремянці хтось знищив 20. листопада вивіску лікаря українця д-ра В. Кархута, що недавно вернувся з Картуської Берези. Це вже другий раз таке йому зробили. В 1934 р. зовсім зірвали вивіску і забрали з собою.

ЕЛЄКТРИКА ВБИЛА ПАРУ КОНЕЙ.

У Кремянці перервався електричний дріт і впав обома кінцями на вулицю. Надіхала пара коней і, доторкнувшись дроту, згинула, поражена електричним струмом. Тоді надбіг електромонтер і не позволив нікому підійти до вбитих коней. Цим способом урятував людей від неминучої смерти.

НУЖДА НИЩИТЬ НАРОДНЄ ЗДОРОВЛЯ.

В часописі „Справи лікарські” появилася стаття д-ра Венґжиновського про гігієну на селі. Стаття ця кидає ярке світло на нужду села і на його катастрофальний здоровний стан.

Ото на одно ліжко на селі випадає пересічно 2.9 осіб. Постіль зміняється раз на кілька місяців. Часом цілковито бракує в селянській хаті мила, бо нема за що його купити. Діти йдуть до школи переважно без першого снідання, часом із кромкою хліба, а часом і голодні аж до обіду.

По школі дитина вертається до хати не на відпочинок, але до праці. Таксамо й вакації, це для сільської дитини час тяжкої праці. Лише 35% селянських шкільних дітей можна вважати здоровими.

Із 3,000 жінок, що їх піддано лікарським оглядинам, 65% були хорі на ріжні недомагання, що випливають із передчасного розпочаття праці по породі.

Село не може користати з лікарської опіки з причини нужди. Забрання когось із родини до шпиталю, хочби на кілька тижнів, спричиняє матеріяльну руїну цілої родини. Тому селяни бояться кликати лікаря навіть у випадках тяжких заразливих недуг.

Такий стан села стверджує фаховий журнал. Це жахливе явище, що підточує силу народу, його здоровля і тугість, має свої причини. — Одна — це брак гроша, друга — брак належного розуміння величезної ваги чистоти в житті людини. Над цими справами мусить поважно застановитися все наше громадянство.

ЗА ОБРАЗУ МАРШАЛА ПІЛСУДСЬКОГО.

Рівенський окружний суд розглядав у Кремянці справу селян із села Звиняче, кремянецького повіту, Олекси Гнатюка і Федора Рощинського, обвинувачених за зневагу памяти Пілсудського. Справа виникла з доносу місцевого вчителя поляка. У слідстві вони пересиділи 27 днів у вязниці. Суд виправдав обох обвинувачених.

ДРУКАРНЯ ЗА ШАФОЮ.

Перед судом присяжних у Львові відбувається великий комуністичний процес, що є епільоґом гомінкої літом м. р. справи викриття нелеґальної друкарні в сутеринах при вул. Замарстинівській 24. Цю друкарню викрито завдяки припадкові. Підчас ревізії в столярні один з функціонарів поліції на відхідному звернув увагу на низьку шафу під стіною. Як показалося, за цею шафою були двері до двох кімнат, в яких містилася добре вивінувана друкарня. В звязку з цим засіли тепер на лаві обвинувачених 9 осіб (самі жиди). Розправа треватиме тиждень.

БУНТ МАЛП.

З Мадрасу до Гавру їхав корабель із 250 малпами, призначеними для одного звіринця і для виступів у якомусь паноптікумі. Безпосередньо перед відїздом малпи збунтувались: кинулись на моряків, корабельне приладдя, обстанови і все почали нищити, якби прочуваючи, що везуть їх до неволі. 18 годин ішов бій між моряками і малпами. Моряки, що знають краще корабельний терен і перейшли військовий вишкіл, перемогли. Одна малпа втекла безслідно, пробуючи жити самостійно.

ЛЮБЛЯТЬ ЧУЖІ ГРОШІ.

Большевики дуже люблять гроші „гнилих” капіталистичних держав, бо за них можуть дістати заграничні товари і вести комуністичну пропаґанду. Тому на всіх граничних стаціях отворили большевики вимінні уряди, де чужинці можуть вимінювати гроші своїх держав на большевицькі.

ЗАТРОЄННЯ АЛЬКОГОЛЕМ.

Цеми днями в Шклі біля Яворова відбувалося весілля в мешканні В. Кануса. Гості менше їли, а більше пили. Ґорівка була приладжена з денатурованого спірту. Один з гостей, 40-літній Михайло Свобода, випив не менше як 26 чарок цього денатуру і на місці помер. Другий, 23-літній Андрій Козак, випив 18 чарок і після цього впав без тями. Закликано лікаря, котрий ствердив, що Козак утратив зір.

ПРИҐОДА СЕКВЕСТРАТОРА.

Секвестратор люблинського скарбового уряду хотів стягнути залеглі податки (270 зл.) від Михайла Беручка у Вольці Білецькій. А що Беручко не мав готівки, секвестратор вирішив забрати йому корову. В звязку з цим прийшло до бійки, в якій взяли участь крім Беручка його син, дочка, жінка і три приятелі. Помічник секвестратора поважно потурбований. А що підчас цеї події зібралася юрба людей, секвестратор утік і корови не взяв.

ЗАВАЖИВ ВАРШАВСЬКИЙ ПРОЦЕС І НА ТЕАТРАЛЬНІЙ ВИСТАВІ

ЛЬВІВ. — Вкінці подано до публичного відома причину, чому нагло відмовлено українцям салі львівського великого театру на кілька вистав оперети „Запорожець за Дунаєм”. Виявилося, що причиною такої відмови був — варшавський процес. Українську виставу в міськім театрі вважали поляки замахом на „польські права”. Як відомо, нагла несподівана відмова салі наразила українське театральне підприємство на грубі тисячі втрати.

„РІДНА ШКОЛА” ЗРОСЛА.

ЛЬВІВ. — Рідношкільна народня установа „Рідна Школа” розвинула, як видно зі звітів, у минулому році значно свою діяльність. Прибуло нових 127 кружків, а всіх є 1,910. Число членів дійшло до 80,123. Збільшилось воно в минулому році на 8,158 осіб. Та всежтаки той зріст іще не відповідає тому, що повинно бути.

УКРАЇНСЬКІ ТВОРИ Й УКРАЇНСЬКІ ВИКОНАВЦІ НА СИМФОНІЧНІМ КОНЦЕРТІ.

ЛЬВІВ. — В салі Великого Театру відбувся останній симфонічний концерт Львівської Фільгармонії. На нім дириґував український дириґент і композитор Антін Рудницький, а співала українська оперова співачка Марія Сокіл. Обидвоє репрезентували гідно українську музику. Концерт передало польське радіо. Для українців найцікавішою точкою програми було перше виконання нового твору самого дириґента, „Ліричної Поеми”, для голосу і великої орхестри. Пять любовних, дуже ніжних і своєрідного чару поезій Наталії Холодної-Лівицької одягнув Антін Рудницький у багату одежу незвичайно барвистої палітри великої орхестри, на тлі якої вицвітала мельодійна лінія голосу. Так пише про це в „Ділі” критична рецензія.

КОНЦЕРТ ЛЮБКИ КОЛЕССИ ПЕРЕДАВАНО ЧЕРЕЗ РАДІО.

ВІДЕНЬ. — Дня 28. грудня передавано з Відня через радіо концерт відомої світової пяністки Любки Колесси.

СТОРІЧЧЯ КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

ПАРИЖ. — Офінор подає за советською пресою, що в Києві відбулося торжественне святкування сторіччя київського університету. Урочистим зібранням, яке відбулося в міському оперному театрі, проводив голова київської міської ради, Перушанський російською мовою, нібито з огляду на присутність чужих гостей. Збори ухвалили вибрати почесним головою Сталіна, а докторами „гоноріс кавза” Сталіна, Кагановича та Ворошилова. Цікаво відмітити, що з нових „докторів” найбільшу освіту має ще Каганович, якого у своїм часі вигнали з шестої ґімназійної кляси. Сталін дійшов до третьої кляси, Ворошилов не вийшов поза народню школу. Високі нагороди дістали професори: Шмальгавзен, Палладін, Граве, Фін та Яворський. Про українських професорів навіть не відомо, чи вони були на врочистому засіданні, бо їх імен не видно ні серед промовців, ні серед нагороджених.

УКРАЇНСЬКА ЯЛИНКА В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ. — Українська кольонія влаштувала цього року, як подає Офінор, величаву ялинку для дітей з такою гарною програмою, якої тут іще не бачили. Програма складалася з триактової дитячої песи, співів і танків. Тим дитячим святом керувала пані Косенкова. Велика саля була заповнена, бо прийшли українці всіх можливих переконань. Обдаровано дарунками понад сотку українських дітей.

ПОЛЬЩА МІЖ МОЛОТОМ І КОВАЛОМ.

ВАРШАВА (Польща). — Американський кореспондент подає, що Польща добре відчуває, що, будучи між Советами і Німеччиною, вона знаходиться між молотом і ковалом. Тому нічого вона собі так дуже не бажає, як мира. Бо як вибухне війна, то тоді вона знайдеться в дуже критичнім положенні, бо знає, що на війні може тільки втратити, а нічого зискати.

ПОЛЯКИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ НІМЕЦЬКОГО ГНЕТУ.

БЕРЛІН. — Начальна Рада Союзу Поляків у Німеччині внесла до німецького уряду в імені 1,500,000 Поляків протест за те, що поляки не мають признаних у Німеччині повних прав. Вони домагаються в імені польської меншости повної охорони польської мови в церкві й школі, а далі цілковитої свободи в заховуванні польських традицій і всього, що польське.

З урядових німецьких кол подають покищо стільки, що всіх поляків, розкинених по Німеччині, нема більше як пів міліона на 65 міліонів німців.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕТЕРАНСЬКИЙ БОНУС

Ще не минув тиждень від відкриття нової сесії конґресу, а вже палата послів ухвалила проєкт закона, що на випадок, як сенат його теж прийме, а президент не заветує, потягне за собою негайний видаток на суму тисячу мілїонів долярів.

З огляду на те, що конґрес іще не ухвалив ні одного закона, ні одного видатку, можна би робити висновок, що це певно ухвалено закон про одну з пекучих потреб краю, наприклад, на допомогу безробітним або фармерам. На ділі ухвалено суму велитенську суму для ветеранів великої війни, які властиво не становлять окремої кляси від робітників і фармерів, яких клопоти в теперішню пору не є ніякими спеціяльними клопотами ветеранів як ветеранів (ветерани хорі й каліки мають інакшу допомогу), а тільки загальними клопотами робітників, дрібних купців і ремісників, інтелїґенції й фармерів.

Своєю ухвалою конґресмени немовби вибрали ветеранів з їх загальних кляс та створили спеціяльну, упривілейовану верству, якій на тій основі, що вони сповняли колись військовий обовязок у часі війни, належаться спеціяльні права. На основі ухваленого законопроєкту кождий ветеран, що має бонусовий сертифікат на $1,000, може відразу виміняти необдовжену частину на ґотівку, причому йому ще даруються проценти від позичок, які він узяв на конто бонуса, і які він зобовязався платити на основі попереднього закона. Ухвала не каже, звідки мається взяти гроші на заплачення бонуса, але ми знаємо, що звідки вони не прийшлиб, вони зменшать фонди на допомогу потребуючим допомоги робітникам і фармерам.

Проти закона, що не подає жерел покриття його видатків, президент Рузвелт уже виступав своїм ветом. Та тепер такий закон дістає величезну, просто небувалу більшість голосів. Пояснення цього небувалого факту треба шукати не в доброті закона, бо, як видно, закон має фатальні недостачі, але в шаленій аґітації, яку в конґресі розвели ветерани при помочі своїх „лобістів". Відомо, всякому горожанинові можна переконувати членів законодатного тіла голосувати за милий йому закон, і всякому законодавцеві вільно голосувати, як йому хочеться, і вільно йому зміняти своє переконання; одначе коли ті, що роблять аґітацію, грозять відплатою противникам, а конґресмени, що вчора заявлялися проти проєкту, нині, застрашені, голосують проти своїх переконань, щоб не наразитися на пімсту з боку нечисленних, але галасливих аґітаторів, то цього роду поступок не приносить слави ні організаціям ветеранів, що колись свої груди за край наставляли, ні тим вибранцям народу, що замісць стояти на своїх поглядах в імя публичного інтересу, забувають на публичний інтерес для особистої вигоди.

СУД НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ У ВАРШАВІ

ПЕРЕСЛУХУВАННЯ СВІДКІВ.

(З львівського часопису „Українські Вісти").

(30)

Штойко: Все, що я зізнав, відкликав я на розправі, бо це були видумки.

Прок. Жел.: А чи за ті видумки вас засудили?

Штойко: Так, на 5 літ вязниці.

На внесення прокуратора суд відчитує зізнання того свідка, зложені в часі слідства. З них виходить, що свідок контактувався з Лебедем, а той познайомив його з ріжними членами ОУН. В тих зізнаннях свідок докладно описав діяльність ОУН.

Прок. Жел.: Чи підчас переслухання сказали вам, що Мирон є за кордоном?

Штойко: Ні.

Прок. Жел.: Чому в такім випадку ви обтяжили не лише Лебедя, про якого вам говорили, що є за кордоном, але також Мирона?

Штойко: Все, що про Мирона я зізнав, була видумка.

Прок. Жел.: А чим поясните такий зворот, що ви його підписали в протоколі: „Цілий день роздумував я над тим, чи виявити ті обставини. Я вагався, одначе мені йшло про те, щоби бути в згоді з власною совістю й не попасти в конфлікт з цілим громадянством. Але коли я переконався, що дальше промовчування буде шкідливе як для мене, так і для „Юнацтва", рішився я дати волю правді й представити справу так, як вона дійсно була".

Штойко: На передодні переслухувала мене поліція.

Прок. Желенський: Дня 4-го квітня ви відкликали свої зізнання, а 5. квітня сказали, що ті зізнання правдиві й що „Юнацтво" підпорядковано ОУН. Чим ви це оправдаєте?

Штойко мовчить.

На запит д-ра Ганкевича свідок відповідає, що в січні 1934 р. жалівся на письмі на поведінку поліції. Свідок говорив на ці теми з суддею Валіґурським, який заявив, що це неправдоподібні заміти.

На дальші запити д-ра Ганкевича, чи свідок був у мешканні Лебедя, Штойко відповів, що був осінню 1932 р., при вул. Пелчинській. Відкликуючи свої зізнання, не мав на думці лише Лебедя, бо про нього на розправі не було мови. Говорив загально, що відкликає свої зізнання, що дотикають ОУН і „Юнацтва".

Запит д-ра Шлапака про поведедінку поліції суд відкидає.

Прок. Желенський просить, щоб суд звернув оборони увагу, що вона вже втретє ставить свідкові ті самі запити, що їх суд відхилив. Такі питання — говорить прокуратор — облегчують свідкам кидання брехливих замітів.

Предсідник звертає обороні увагу, що на випадок повторення запитів каратиме грошевою карою.

Д-р Ганкевич вносить, щоб суд долучив до актів справи письмо Штойка до судді Валіґурського, евентуально щоби переслухав суддю Валіґурського. Врешті вносить, щоб вільненська поліція ствердила урядово, де мешкав осінню 1932 р. Лебедь.

ЗАЯВА ПРОКУРАТОРА.

Прокуратор: Протиставлюсь тому, бо це ніяк не устійнює віродостойности тодішніх зізнань Штойка. Сьогодні читали ми витяг із тих зізнань. Знаємо, що Штойко обтяжив товаришів. Хотів їх опісля ратувати й відкликав зізнання. І суддя Валіґурський признав заміти Штойка на письмі як неправдоподібні.

Мушу при цій нагоді підкреслити особливу методу, що її тут на суді примінюють свідки з ОУН, а оце теper і переслуханий свідок Штойко. Цікаве явище: чим більше хтось „сипнув" своїх товаришів, чим глибше відкрив перед судом, чи перед поліцією перспективу на діяльність ОУН тим більше вважає себе в праві ставляти заміти поліції, а навіть владі, мовляв, його мучили й силували. Чим більше хтось із них обманув довіря своїх товаришів, тим більше стає — що так вискажусь — нахабою у ставленню неправдивих замітів. Справді! Це подвійна неморальність; попереше, у відношенні до польської влади, якою тут помітують і на яку кидають тут наклепи. Заміти, що їх тут ставляють, неправдиві. Цей самий Штойко признав сьогодні, що поведінка тюремної й судової влади була незалежна від змісту його зізнань.

Відносно того, що Штойко говорив, начеб його задовго переслухували, слід пригадати достовірні зізнання представника поліції, що Штойко сам просив, щоб його довго переслухували. Він хотів усе виявити, однак не відразу, щоб тим способом створити познаки, що зізнання на ньому вимушено. З тих причин вношу, щоб суд не приняв внеску оборони.

Оборонець д-р Ганкевич вносить, щоб запротоколувати слова „нахаба" і „бреше", яких ужив прокуратор. Внески оборони не є демонстраційні, але подиктовані почуттям, що оборонець обовязаний в обороні свого клієнта використати всі засоби, на які йому дозволяє право й процедура.

Потім суд проголосив постанову, якою відкинув внесок оборони прикликати на свідка суддю Валіґурського.

Після того заряджено обідову перерву в год. 12.30.

Після обідової перерви встає підсудний Мигаль і просить заявити, серед яких обставин зложив свої зізнання, бо прокуратор закинув деяким обвинуваченим брак гарту.

На це відповів прокуратор, що Мигаль його зле зрозумів. Не Мигаля мав він на думці, ані Малюцу.

З черги зізнає свідок **Володимир Маєвський**, засуджений за діяльність в ОУН. Зізнає на обставину, що Лебедя пізнав припадково й не на терені організації, але в 1933 р. в Микуличині, підчас прогульки. Він знав, що Лебедь перебував від кількох літ за границею.

Дальше, свідок заявляє, що все, що зізнав у слідстві, не відповідає правді. В часі слідства мав свідок розхитані нерви.

Суд відчитує зізнання того свідка, з яких виходить, що Маєвський був у звязку з Соколом, а той познайомив його з Лебедем. Раз були на прогульці в Микуличині. Там свідок вправлявся в стрілянні з револьвера, який дав йому Сокіл. Цей револьвер, на доручення Сокола, мав свідок передати Лебедеві. По повороті з прогульки зявився в свідка Лебедь і забрав револьвер.

ВБИВСТВО БАЧИНСЬКОГО І ЗАМАХ НА СОВЄТСЬКИЙ КОНСУЛЯТ.

Свідок **Роман Сеньків**, теж вязень, зізнає, що підсудний Мигаль говорив йому, що треба вбити Я. Бачинського. Свідок до ОУН не належав. Сам він артист-маляр. Мигаля пізнав у 1933 р., а Бачинського — на яких пів року перед його смертю. Чому Мигаль просив його помочі в убивстві, свідок не знає. Револьвер, яким користувався підчас замаху, отримав від Мигаля.

На запит прокуратора свідок не знає, чому брав участь в убивстві.

Прок. Желенський: Яка була остаточна причина вбивства?

Сеньків: Тією справою я не цікавився. Я вбив, будучи в нетверезім стані.

В день убивства стрінувся Сеньків із Мигалем і Бачинським у ресторані. Всі вони були трохи підхмелені. Підчас побуту в ресторані вийшов на хвилину з Мигалем на подвіря і там отримав від Мигаля револьвер, який зарепетував. Чи тоді вискочила йому куля, не пригадує собі.

Про саме вбивство оповідає Сеньків, що подробиць не тямить. Перший стрілив Мигаль. Свідок був відійшов на хвилину вбік. Було темно. Знечев'я почув він стріли. Був одурманений алькоголем, одначе стріли протверезили його. Стрілів свідок не сподівався. Коли обернувся, побачив блиск. Мигаль дав цілу сальву, а тоді Сеньків теж витягнув револьвер і стрілив до лежачого на землі Бачинського.

На дальші запити відповідає, що не знає, чи Бачинський був конфідентом. Не знав, що Мигаль належить до ОУН.

Прок. Желенський: Що означає слово „конфідент"?

Сеньків: Людину, що доносить на організацію.

(Далі буде).

М. Костишин.

НА НОВИЙ ШЛЯХ

Ех, Роче, Роче! Замкнеш ти очи,
Покінчиш те життя марне.
Крилаті мрії, живі надії,
Мов сонце ясні і золоті,
В забуття вихор пожене.

Хтож поспитає, хто пригадає
Те все минуле, як було?
Згадають тії, що ще живії
Двигають ярма, ярма чужії,
Скільки за волю поляго,

З чиїх рук впали, що більш не встали...
Момент твій, Роче, вбив чуття.
В понурій днині, лихій годині
Не дав ти змоги, щоб на Вкраїні
Вільне воскресло все життя.

За те ось частку тобі у ласку
Дістанеш, Роче, як тогід:
Бо дзвін як вдарить, за горло здавить,
Новий Рік здушить, всіх прав [позбавить,
На марно вгине ввесь твій слід.

А нова мрія, бодрість, надія
На шлях полетять, шлях новий:
Хоч у неволі, шукати долі,
Сіяти зерно на ріднім полі,
Щоб виріс колос золотий.

ЧОРНИЙ ДЕНЬ У ПЕРСІЇ

Про Персію, цю цікаву країну в якій родився найбільший мудрець Сходу, Фірдовсій, знають загалом небагато. З історії із шкільних лавок навіть не всі пригадують собі про безуспішні війни, невдачі чи перемоги Кира, Камбіза, Дарія чи Ксеркса. Пригадується теж столиця Тегеран, що купається у жаркому сонці, з чарівними городами рож і винограду. А про саме життя, про звичаї того цікавого народу „почитателів вогню" маємо дуже мало вісток. Перси, як кожний недовірчивий азіят, зберігає свої прастарі звичаї перед очима цікавого чужинця.

Цікавий є народній звичай святкування Нового Року. Свято це зачинається менше-більше в перших днях березня. Ріжні народні повіря звязані з навечерам Нового Року та із самим Новим Роком. І перси також ворожать собі з виливаної цини, олова чи воску, укладають собі ворожбу на ближчий рік.

Середа перед цим святом це найстрашніший для персів день. Тому в памяті всього народу записаний як найсумніший. Зовуть його теж „чорним" або днем „нещастя".

Коли якийсь чужинець знайдеться в такий день у Персії, побачить на своє здивування, що 24 години, цілу середу, ніякий правовірний перс не візьметься за будення працю, лише ходить з заложеними руками в кишенях. На вулицях міста припиняється всякий рух, базарі, звичайно галасливі та сорокаті, тепер замкнені, каварні пустісенькі. Наче все життя завмерло! А є навіть такі забобонні, що цілі дві доби не виходять із хати. Часом воно аж смішно. Бо є навіть такі люди, що всю таку середу не промовлять ні словечка! У говірливого народу майже годі собі щось таке уявити. У такий „нещасливий" день ніякий перс не платить, бо — вірять — тоді мусів би ввесь рік лише платити, а до того він має вроджену відразу. А багаті в „чорну" добу рахують своє майно, худобу та гроші, бо є закорінений забобон, що коли так роблять, то в найближчому році помножать стократно своє майно.

Вірять і в чари, якими можна виполошити всяке лихо „чорної середи". А найліпший спосіб, мовляв, такий: Треба незамітно, без словечка вийти з хати поза місто до недалекої ріки, не оглядатися поза себе, зачеркнути воду з ріки та покропити нею добре стіни хати. На жаль, лихі люди чигають усюди на таких. Вуличники втягають такого у воду, розбивають збан та серед галасу відпроваджують до хати, перед вікнами якої уладжують котячу музику на глиняних свистунах. Кожному таки вдалось би із збанком води вернутися до хати — у найближчий рік всяке лихо та нещастя омине його напевно.

Вкінці „чорний" день минається і починається святочний, веселий новий рік. У „хані" (коршма, гостинниця) заставляють багато стіл, при якому засідають гості, що їх запросила громадська, або місцева рада. Підчас того пиру найважнішу ролю відграє т. зв. „астролоґ", який із своїм „астролябіюм" вижидає, коли „сонце осягне рівник".

Тоді дає знак трубкою. Зараз усюди роздаються радісні сиґнали.

Із веж мінаретів несуться звуки сурм, на вулицях бубнять бубни й таламбаси, стріляють сальвами з рушниць, усі радіють і веселяться.

Знайомі обдаровуються дарунками. Звичайно дають собі взаїмно чвертки барана, свіжо зарізаного, гарно запаковані в фіґове листя.

З НОВИМ РОКОМ

І знову Новий Рік,
І знов встає питання:
Чи принесе він нам
Оправдання надій,
Чи може знов остануть
Сподівання й бажання
Сповиті чудесним
Серпанком мрій.

Чи може Рік Новий
Принесе щастя, долю,
Весну нову,
Що цвітом зацвіте,
А з цвіту урожай
Доспіє в ріднім полю,
Чи знову вихор снігом
Дороги замете.

А чи бажання волі,
Що ждем уже віками,
До чину нас пірве
І вкаже ясну путь?

А може знов роки
За роками в кайданах,
Без поривань святих
Безслідно проминуть?...

А може в бурю,
Котра є неминуча,
У наших серцях
Затліє знов огень
І понесе вперед нас
Бурлива хвиля рвуча
Там, де світає
Новий і ясний день.

Витай же, Роче,
В північній години,
Дай сил і завзяття
Видержати бій,
Дай лучности духа
В нашій Україні,
Дай волю невольним,
Щастя і спокій.

Е. Захарчук.

ВПРОДОВЖ СІЧНЯ ПАМЯТАЙТЕ НА РІДНУ ШКОЛУ В РІДНОМУ КРАЮ, ЗБИРАЙТЕ ДАТКИ ПРИ ВСЯКІЙ НАГОДІ

НОВИЙ РІК У ЯПОНІЇ ТА КИТАЮ

Китай, а передовсім Японію, справедливо можна назвати „країною свят".

Завдяки сильно закоріненій традиції давні народні свята святкують там по нинішній день. Японці радо святкують теж „звичаєві" свята, як нпр. свято хлопців, дівчат, вишні, хризантем, першого рижу і т. д.

Та найвеличавіше святкують свято Нового Року від 1874. року на основі григоріянського календаря. Починаючи від 15. грудня, кожний японець думає над тим, як приготовитися до свята. Крамниці виставляють дарунки, забавки та новорічні бажання, в більших містах уладжують і т. зв. „Тосі-но-іці" (новорічні ярмарки). На кілька днів перед Новим Роком роблять тісточка з рижу, звані „моці". Звичай цей є в Японії від 7-го століття, а тоді кухар чи кухарка може попишатися кулінарською штукою.

Бо із звареного на клей рижу деякі кухарі вміють зробити архитвори кулінарної штуки. Роблять теж ріжнокольорову ґалярету із звареної та товченої фасолі. Ця праця триває кілька днів, а беруть у ній участь усі члени родини. Тоді вбогі та прошаки приходять бажати „щасливої праці", бо так хочуть запевнити собі, що їх запросять на „моці" по Новому Році. Багачі прибивають на дверях таблички, звані „моці-но-фуда", які сповіщають, що вбогі в цьому домі можуть дістати новорічне „моці".

Вечорами після праці в майже кожній родині забавляються новорічною грою т. зв. „утаґарута". На картах виписані думки із збірки сто коротких творів найславніших поетів від VII. до VIII. століття. Виграє той, хто з вимовленого одного слова з тексту найскорше відгадає автора.

Свято Нового Року, Сін-нен, триває три дні. Тоді всюди чути лише слова „сінен омедето" (щасливого Нового Року). Тоді кожний японець уважає справою своєї чести полагодити свій буджет і заплатити довги. За ті три дні взаїмно відвідуються, дають собі взаїмно дарунки, уладжують пири, на яких їдять багато „моці" та попивають горячою рижовою горівкою „саке". На Новий Рік посилають теж новорічні картки.

Малярі стараються на Новий Рік створити якийсь новий архитвір, на якому мусить бути зображений, як і на новорічній картці, японський змий. Звичай цей прастарий, вдержався до нині, хоч у Японії ввели григоріянський календар.

Трохи довше ніж у Японії святкують Новий Рік у Китаю. Святочні дні попраді є лише три, одначе обдаровують дарунками та посилають червоні візитівки з бажаннями собі ще й два тижні після Нового Року. В цьому часі в хаті майже кожного китайця можна застати столи, заставлені найріжнороднішими стравами, починаючи від гарно присмажених жаб'ячих ніжок або товстих шиночок молодих щурів, а кінчаючи на прасованих і сушених водних ростинах. Звичайно впиваються при такому пирі горячим цукровим пивом. Звичай гостити навіть чужих людей ввели аптикарі та лікарі в давніх часах, бо запрошували до себе за ті три святочні дні своїх клієнтів.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПАРАДОКС.

„Це справжній парадокс", пише „Манчестер Гардеєн", „що паризької пропозиції, яка була спеціяльно придумана для Мусолінія, яка могла підходити тільки йому одному, якраз Мусоліні не прсбував".

„Парадокс" — слово грецького походження. Складається з двох слів: пара, попри, та докео, видаюся. Значить воно твердження, що має якусь суперечність у собі. Наприклад, коли сказати: він не був ніколи такий самітний, як був самий.

Як сказав один професор своїм ученикам: „Як скажете „корова", то в тому нема парадоксу. Як скажете „дерево", в тому теж нема парадоксу. Але як скажете: „корова полізла на дерево", то вже парадокс".

МУСОЛІНІ И ЧАРЛІ ЧЕПЛИН.

Що Мусоліні не приняв пропозиції Гора й Ляваля, котра давала йому без війни більше, ніж він сподівався здобути війною, це може справді видаватись парадоксом.

Одначе тут відай Мусоліні відограв ту ролю, яку увіковічнив на екрані відомий комічний актор Чарлі Чеплін. Маю на думці ситуацію, де він заходить у ресторан, щоб наїстися, а не має гроша, а побачивши там знайомого, затягає його до свого стола, сподіваючися, що той заплатить за нього. Як приходиться платити, Чарлі Чеплін не показує по собі, що він не має грошей, і що він хоче, щоб тамтой заплатив. Він пропонує заплатити за себе й за знайомого, очевидно на те, щоби такою пропозицією заставити знайомого заплатити за себе й за Чепліна. Знаємий справді пропонує це зробити. Та Чеплін не певний, чи не думає собі знайомий, що Чеплін його підходить. Тому Чарлі Чеплін ще рішучіше хоче платити за обох; одначе він жде, що його знайємий запропонує йому „зафундувати" ще рішучіше від нього. Як знайомий так зробить, то Чеплін ще рішучіше домагається нагоди заплатити, сподіваючися, очевидно, ввесь час, що остаточно таки знайомий заплатить.

І так гра йде далі. За кождим разом Чеплін пропонує платити, але за кождим разом жде, що його приятель ще раз запропонує. У Чепліна напруження в тому, що він боїться, що то буде, як він знайомий уже цим разом уступить і дозволить йому заплатити. І так воно й сталося. Нарешті Чарлі Чеплін перетягнув струну: він настоював так багато разів платити, що знайомий уступив йому право заплатити за себе й за нього. Що йому робити? Сказати тоді: даруйте, пане, але я не маю чим заплатити ні за вас, ні за себе?

Можемо собі представити тепер, як то Мусоліні був би сміявся з англійського й французького уряду, якби він був негайно приняв пропозиції Гора й Ляваля, а англійський і французький уряд пробували би потім відкликати пропозицію.

ПОЩО ДЕБАТИ?

У Ню Йорку відбулась оногді дебата між американкою Анною Стронг та московкою Чернявіною на тему: чи жінка щаслива в совєтській Росії?

Перша з них це радикальна журналістка, що є співробітницею большевицької газети „Москов Ньюз", що виходить англійською мовою в Москві. Друга — це російська письменниця, відома зі своїх споминів про свої переживання під большевиками п. з. „Утеча від совєтів" та з нової книжки про життя жінок у совєтській Росії п. з. „Ми, совєтські жінки".

Саля була набита большевицькими симпатиками, які гучно оплескували большевицьку симпатичку Анну Стронг. Оплескували не тільки кожде її слово, але навіть її саму, ще заки сказала з себе слово.

Видно, що Анна Стронг мала слушність згори, ще заки відкрила рот: Супроти цього дебата була зовсім безпредметова. Можна було відразу перевести голосування над тим, хто має слушність, та розпустити слухачів домів.

Колись, іще перед війною, відбувся звісний кулачний бій між білим боксером Джефрісом та мурином Джансоном. Спортова комісія признала побідником білого, хоча видці бачили, що мурин бився краще. Тоді один сатиричний місячник написав: „Пощо треба було бійки? Як цю справу можна було вирішити спортовою комісією, то чому не могла комісія сказати згори, хто краще биться?"

ЧИ ЩАСЛИВІ?

У своїй промові Чернявіна говорила про тяжкі роботи жінок на залізницях. Описувала, як на далекім сході жінки під большевицьким режимом працюють на залізничих дорогах при 40 ступнях морозу.

Багато з них гине, говорила прелегентка, але большевицька преса горлає про великі успіхи.

Чи в тім щось нове? Не чувала Чернявіна про того лікаря, що хвалився, як то він лікував хорого, котрого всі покинули? „Всі його покинули, а я йому операцію зробив!" — лікар говорив. „І операція знаменито вдалася!"

„А хорий виздоровів?"

„Хорий помер!"

Це вже така стара анекдота, що видно навіть у Росії вже про неї зачули й зробили собі її зразком для поведінки.

ВІДДАЛА.

Пані Стронг збивала докази пані Чернявіної, кажучи, що вона сама питалася молодих дівчат під совєтським режимом, чи щасливі вони.

Молоді запевняли панюо Стронг, що вони щасливі. Ця заява пані Стронг стрінулася з гучними оплесками салі. Приємним большевикам це подобалося, як факт з першої руки.

Щож властиво мали молоді жінки в Росії сказати жінці, що видимо має большевицькі симпатиї? Що ждалоб там дівчину, яка сказалаб, що вона під совєтами не зовсім щаслива?

Говорив колись Кітс, начальник ітонської колегії в Англії: „Хлопці, будьте чистого духа, бо інакше я вас буду бити, поки чистого духа не наберетесь!"

ГОВОРИ ТЕМНОМУ ПРО КРАСКИ.

Зрештою, як пані Стронг питалася: „Чи щасливі ви, дівчата в Росії?" — питалася вона дівчат, що може знають дещо про Росію, але не знають нічого про інші краї.

Як вони могли сказати, чи вдоволені вони зі свого життя в Росії, коли вони не могли цього життя порівнати з якимсь іншим?

Якби спитатися хробака, що в хріні сидить, чи смачні речі він їсть, то що міг би хробак це сказати?

Правда, є в російськім хріні хробаки, що й з російського хріну деколи вилазять та попадають у буржуазну моркву, але чи дуже вони потім хотять вертатися в російський хрін? А ті хробаки з буржуазної моркви, що набили битком салю на дебаті між Анною Стронг і Чернявіною, чи дуже вони спішаться лізти в московський хрін?

— Недавно ви говорили, що не можете стерпіти саксофону...

— Це правда.

— То чомуж ви купили собі нові саксофони?!

— Бо ще більше не можу стерпіти моїх сусідів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Мусій Степанчук.

З НОВИМ РОКОМ

На Вічности крилах Новий Рік летить,
Усіх нас витає, кріпить й веселить,
Записану картку життя замикає
І нову, порожну, білу, розгортає
І нам заповнити цю картку велить.

Що в замкненій карті негоже було,
Те вже у минулість навіки пішло.
Новий рік приносить нові важні діла.
Ідімо до праці всі спільно, всеціло
Й направмо провини й старе наше зло.

Бо вік замикає лиш наші листки,
Життя остається у вічні віки:
Лишаються добрих діл овочі й плоди,
Що їх в нас чекають будучі всі роди.
Діла нас осудять, які були ми.

На карті новій цій у Році Новім
Поставмо кінець ми роздорам усім!
Хай буде в нас спільна і думка і воля,
Тоді не убє нас й найтяжча неволя,
Здобудемо щастя ми родам своїм.

З УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.

КОНЦЕРТ РЕЛІГІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.

Вісімка злучених українських хорів з Ню Йорку та околичних громад, а то: з Брукліна, Йонкерсу, Джерзі Сіти, Ньюарку, Пасейку, Елизабету та Бейону уладжує в неділю, 31-го травня ц. р., у головній концертовій салі Карнегі Гол у Ню Йорку великий концерт української релігійної музики для вшанування сімдесятиліття галицького митрополита Андрія Шептицького. Злученими хорами управлятиме проф. Олександер Кошиць, який уже відбуває проби. Вони відбуваються в Українськім Народнім Домі в Джерзі Сіти.

Програма обійме всі напрямки релігійної музики, як теж будуть зарепрезентовані композиції з усіх українських земель. Концерт відбудеться названої неділі вечером, а ціни місць будуть популярні, щоби дати кожному можливість взяти участь в цьому святі. Плянується теж видання окремої пам'яткової книжки з програмою, а в ній мають бути поміщені відповідні статейки про діяльність митрополита, про українську творчість на полі релігійної музики, про наші хори і т. п. Професорові Кошицеві помагають у підготові хорів диригенти: Теодосій Каськів з Нюарку, Андрій Гела з Джерзі Сіти, Теодор Онуфрик з Ню Йорку, Михайло Фатюк із Йонкерс, Василь Савицький із Бруклина, Василь Мельничук із Бейону, Михайло Ядловський із Елизабету і Стефан Грабар із Пасейку. Хористів є понад 300. Це переважно тісамі співаки, що брали участь в концерті в честь Шевченка в Тавн Гол у Ню Йорку в квітні минулого року.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Реагують на ляцький суд у Варшаві.

На річних зборах від. 292 У. Н. Союза, що відбулися дня 28. грудня м. р., забрав слово інж. Іван Дячун і виголосив зворушливу промову про той суд, що його влаштувала Польща на 12 нашими молодими революціонерами в краю. Бесідник сказав, що дітройтські українці нераз уже дали доказ своїм почуванням до рідного краю і до таких справ, про які говориться на варшавськім процесі. Бесіда мала успіх, бо хоч не було так дуже багато зібраних і хоч ми обтяжені ріжними збірками і справою будови нового Народнього Дому, то, не зважаючи на те, зібрано $35, які вислано до Обєднання з призначенням на потреби суджених у варшавськім процесі.

Збіркою занялись Іван Форись і Петро Кізел. Жертвували по $1.25: М. Шустакевич і С. Чистух; по $1: І. Дячун, О. Штик, В. Візничак, П. Кізел, І. Андрусевич, Й. Маслак, Т. Титар, П. Попіль, Ю. Шевчук, П. Шпирка, Д. Длугош, І. Боднар, Т. Сисак, Б. Шкільник, О. Старко, М. Попович, В. Василишин; по 50 цнт.: А. Попович, П. Гутник, Т. Медвідь, І. Романків. Разом $22. Дрібними $6. З каси товариства дочислено $8.

Петро Кізел.

ФОРД СИТІ, ПА.

Для Лемківщини.

Дня 25 грудня відбувся в нас відчит про Лемківщину. Так склалося, що п. Дудра, що мав бути на другу годину, припізнився не зі своєї вини і багато Лемків, що зійшлися, розійшлися домів. Та всежтаки поважне число виждало аж до пятої години, коли то прибув до нас п. Михайло Дудра, представник краєвої „Просвіти" та організатор всіх тих, що беруться ратувати для українського народу нашу дорогу Лемківщину.

Вступне слово виголосив предс. Лука Пельц. Відчит п. Дудри про положення нашого народу на Лемківщині приняли присутні з великим вдоволенням і щиро його оплескували. Також переведено збірку. Зібрано $11.75. Жертвували: Лука Пельц $2; по $1: О. Зубик, М. Личак, М. Буряк, С. Баль і Укр. Нар. Дім; по 50 ц.: О. Мицишин, Л. Колодійчик, М. Гоменда, С. Оресик, М. Зощак, Г. Баль, І. Опалка, Н. Зощак, Ф. Опалка; П. Оресик 25 ц.

Гроші вишлеться пізніше до головного комітету Лемківщини. Також вибрано комітет, до котрого входять: Лука Пельц, предс.; Ілько Бобак, касієр; Орест Зубик, секр.; Онуфрій Мицишин і Михайло Личак як контрольна комісія. Відчит цей останеться гарною памяткою для нас, лемків, у нашій місцевости.

О. Зубик, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

БРУКЛИН, Н. Й.

Замісць святочних желань.

Замісць святочних желань гр. Семен Угорчак зложив на руки Обєднання $5, призначуючи по $2.50 на Рідну Школу й „Просвіту".

—o—

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Жертва Союзу Українок.

Відділ Союзу Українок Америки в Рачестер переслав до Обєднання $25 з призначенням на покриття коштів варшавського процесу і на допомогу політичним вязням.

Стефанія Турула, кас.

БАЛТІМОР, МД.

З нагоди Різдва.

Громадянка М. Т. Дмитрів переслала до Обєднання з нагоди Різдва $5, а то по $2 на Рідну Школу і інвалідів, а $1 на визвольну боротьбу.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. Я. — Бачимо, що Ви не є задоволені з листовної відповіди в справі Ваших віршів. Та ради на те нема. Вам здається, що тепер можна писати такою мовою, яка уходила в Галичині за добру тому 50 чи більше років. Вам здається, що як людина має благородні почування, то вже ті почування повинні бути виправданням на недобру поезію. Та хто не може чи не вміє писати добрим віршем, міг би те саме написати прозою, такою, якою пишуть інші люди, теж чесні, розумні, благородні й патріотичні, що ніколи віршів не писали і не пишуть. Ви надіслали нам знову вірш, написаний під враженням тих трагічних сцен, що відограваються у Варшаві на суді проти українських революціонерів. Ми шануємо Ваші почування і радіємо, що варшавська драма Вас так зворушує, але проте не можемо містити Вашого вірша „Ой там у місті", що зачинається ось як:

„Ой там в місті у Варшаві,
У польській столиці,
Там судять наших героїв
Вже більше цілий місяць.

Питайте, кого хочете, але таки це в поезію — не годиться.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

У пятницю, дня 10-го січня 1936 р., в годині 2-гій пополудни, в лічниці „Белвю" в Ню Йорку помер **Андрій Пилипишин**, член 204 відділу У. Н. Союза.

Покійний родився 1881 р. в Звенигороді, повіт Бібрка, Галичина. Тіло Покійного лежить у погребовім заведенню П. Яреми 129 Іст 7-ма вул.

Похорон відбудеться в середу, 15. січня. В годині 9-тій рано в українській кат. церкві св. Юра відправиться похоронне богослуження. Всі члени нашого відділу, вільні від заняття, є обовязані прийти на похорон.

М. Близнак, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

КУРЯТА

(Гумореска. — З французького).

—o—

— Ах, ти лінива дівко! Знову посудина не помита!

— Так, прошу пана...

— А ця твоя запаска! Брудна, замащена, аж стидно!

— Так, прошу пана...

Абелен, власник гостинниці „Під зеленим яблуком" не міг уже заволодіти над собою. Схопив наймичку Алісію за рамена, термосив нею та кричав:

— Коли не перестанеш з тим твоїм „так прошу пана"... викину тебе з місця. Розумієш?

— Так, прошу пана...

У крайній люті підвів грізно пястук. Одначе опамятався:

— Гони до гостей, чуєш? Говорити до тебе, то так наче до стіни.

Алісія стояла з опущеними руками, з придуркуватою міною, вдивлялася в Абелена.

— Ну, йдеш уже, чи ні? — закричав Абелен.

Здригнулася та вийшла мерщій. За хвилину зявилася перед гістьми. Було їх двоє: Гастон і Антонина. Він невеличкий, засушений. Вона, жінка ще молода, вималювана та виперфумувана. Як Алісія подала закуску й відійшла, Антонина нахилилася до свого товариша:

— Ти бачив цю дівчину?

— Признаюся тобі, що я не звернув на неї уваги.

— Приглянься лише, як вона виглядає, напевно плакала. Я гадаю, що господар знущається над нею.

Замовкли, бо до них дійшли слова суперечки. Абелен кричав люто, наймичка відповідала йому тонким, плаксивим голосом.

— Чуєш? — прошептала Антонина.

Нараз почувся гслосний лоскіт. Це господар ударив наймичку в лице.

Антонина аж зірвалася з крісла:

— Бе її цей нелюд! Годі на це дозволити! Таж то ще майже дитина... щонайбільше девятнацять літ...

Не скінчила говорити, бо в відхилених дверях станула Алісія. Несла фляшку вина. На її блідому лиці видно було червоні знаки.

— Прошу... вино... курята принесу за хвилину.

— Добре, дитино — сказала лагідно Антонина.

Поставила вино на столі та вийшла, крадьки втираючи сльози.

— Щож то за худобина! — сказала обурена Антонина.

В сінях почулися кроки. Ввійшла Алісія, несла на полумиску курята. Тому що на столі стояли вже закуски й вино, поставила полумисок на ватрані. Сама станула тихенько в куті, очі похнюпила до землі. Мусіла бути голодна, бо любо позирала на курята.

Нараз, не володіючи вже над собою, схопила з полумиска найбільший кусок курятка та стала захланно їсти. Гризла мясо горячково, скоро, наче зголоднілий звір, який боїться, щоби йому не вирвали добичі.

Гастон і Антонина дивилися на це здивовано.

Нараз — легкий стукіт до дверей. Входить Абелен, приємно всміхнений, кланяється.

Якже смакують курятка? — питається звернений до гостей.

В цюж мить зір його паде на Алісію:

— А це що знову? Чи ти збожеволіла? — закричав. — Забирайся мені відсіля в цюж мить! — Дуже перепрошую — звернувся до Антонини. — Щось таке! Хтось міг би подумати, що я морю її голодом! Це дійсно нечуване!

Алісія стояла під стіною, заходилася від плачу. В руці держала цей нещасний кусок курятка.

— Стидайтеся, пане, направду! — озвалася Антонина. Це сором! Морите голодом бідну дівчину...

— А то гарно! — відповів господар. — То я маю наймичці давати їсти курята? Звичайний харч їй не смакує... це не для її ніжненьких зубів... Хапає від гостей! Алісіє, не маєш уже в мене що робити! Забирай свої манатки та гони!

— Дайте спокій! — вмішалася Антонина. — Бідна дівчина забулася... треба бути вирозумілим. Не відправите її, правда? Дуже прошу!

— Гм... коли пані вставляються за неї — відповів господар. — Бажання моїх гостей це для мене приказ.

Алісія плакала тихо, заслонивши очі запаскою.

— Ну, чогож іще чекаєш? Гони до роботи! — крикнув господар.

* * *

Антонина вбирала капелюх, Гастон платив рахунок. Скориставши із того, що Антонина стояла до нього плечима встромив незамітно в руку бідній Алісії пятьдесять-франковий банкнот.

— Дякую, дуже дякую, — прошептала, розглядаючись перелякано по кімнаті. — Лише прошу не згадувати господареви, бо зараз відібрав би в мене.

Як уже були в авті, Антонина озвалася до Гастона:

— Не можу забути тієї нещасної дівчини. Мусимо навідатися тут що якийсь час, побачити, що з нею діється.

Потім додала, загадочно всміхаючись:

— Признаюся тобі, що я дала їй пятьдесять франків. Не гніваєшся хіба за це, правда?

— — — — —

А в заїзному домі „Під зеленим яблуком" Абелен питається Алісії:

— Скількиж ти сьогодні дістала?

— Всього сто франків, — відповіла.

— Добре й це. Та мені здається, що ти тепер якось гірше відграєш цю комедію голодівки. Видно занадто наїлася передтим.

Алісія засміялася голосно:

— Ну, ну, лише не сердься, мій старий!... Та щоправда, то ця пара виглядає мені на скупарів. Ті, що тут були вчора, казали собі подати другу порцію курят...

НІМЕЦЬ ШВАЙПОЛЬТ ФІОЛЬ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИК УКРАЇНСЬКОГО ДРУКАРСТВА

(ВУН) На цю тему відбувся в берлінському університеті заходом „Українського Наукового Інституту" в Берліні виклад д-ра Зенона Кузелі, який переповідаємо тут у головних зарисах.

В 1924-му р. ціла Украна святкувала 350-літній ювилей появи „Апостола" Федоровича, як річницю початків українського друку. Та, не зменшуючи величезних заслуг московського втікача, слід зазначити, що початок нашого друкарства треба перекласти ще на яку сотню літ давніше, коли німець Швайпольт Фіоль, родом з Нойштату у Франконії, видав у Кракові „Осьмогласник" і „Октоїх" з датою 1491 р. Цим українська друкована книжка займає друге місце по давности серед книг славянських і є першою книжкою взагалі, друкованою кирилицею.

Література про Швайпольта Фіоля досить велика (зокрема заслуговують на увагу праці Якова Головацького та в останніх часах Яна Птасьника), але синтетичної монографії про нього досі нема, хочби такої, як розвідка Владімірова про другого українсько-білоруського друкаря, Франца Скорину.

Фіоль зявився в Кракові десь коло 1475 р. і осів там на стало, як багато інших міщанських родин, особливо з південної Німеччини. Вже 1479 року був він відомим майстром гафтярського цеху. Невідомо коли вивчився він друкарського ремесла, але його рухливість і здібність до всякого роду мистецьких і технічних праць мусіла йому допомогти при цьому. Високий рівень його друків свідчить і за те, що він учився у кращих майстрів, ще до свого приходу в Краків, бо в Польщі сталих друкарень тоді не було ще взагалі. В кожнім разі з початком 80-тих років XV-го століття він мусів уже бути добре опанувати друкарську штуку, бо перші друки Фіоля є настільки великих розмірів (разом 1,700 листів великого формату фоліо й приблизно стільки ж квадратового), що в тодішніх умовинах треба було довгих років, щоб підготовити й видати такі книжки. Це й спонукує Птасьника, Попова, Грушевського й ін. прийняти, що розпочато ці видання значно скорше перед 1490-тим роком, найпізніше 1485 р. Фіоль мусів теж приладити черенки, зорганізувати друкарню, вишукати і вишколити підходячих складачів, а вкінці піднайти та зредагувати потрібні тексти для кириличного друку. Крім друкарських справ доказав Фіоль свою технічну зручність винаходом машини для випомповування води в шахтах, що могла працювати без примінення кінської сили і через те була особливо зручною; через неї звязався Фіоль з богатим підприємцем Йоганом Турієм, що в 60-тих роках XV віку переселився до Польщі і в спілці з кількома іншими капіталістами експльоатував майже всі гірські поклади Польщі. Ця спілка підтримувала і протегувала Фіоля до кінця його життя та виплачувала йому річну пенсію 62 польських злотих, що було в тих часах значною сумою. І сама друкарня Фіоля була в якомусь ближче невиясненому звязку з Турієм, як також неясним лишається питання, що саме спонукало Фіоля до друку церковно - славянсько - українських книжок. Це дало привід до багатьох гіпотез: так напр. Бандтке і Птасьник звязують Фіолеві друки з баганням кількох литовсько-руських магнатів, як Гаштовт, Солтан і інші, до повільного зближення православної церкви з Римом; Франко бачить тут руку магната Осторозького. В дійсності справа була значно більше скомплікована і стояла в генетичнім звязку з тодішнім культурним станом на західній Україні. Краків взагалі грав у житті України значно більшу ролю, ніж це звичайно приймається, і мав дуже сильну українську кольонію з магнатів при королівськім дворі, студентів в університеті та ріжних купців і ремісників. Ці останні зокрема служили живим звязком з духовенством, національно настроєним міщанством та дрібною шляхтою Львова й інших галицьких міст, серед яких саме тоді починався могутній процес культурного відродження.

Дуже вражливі на всякі духові імпульси з заходу, українці насамперед виявляють під впливом Югославії та Болгарії живий інтерес до церковної літератури. Гусиство, раціоналізуючий юдаїзм і т. п. умові рухи знаходять живий відгук на Україні — релігійно-церковні проблеми заінтересовують широкі верстви народу, зокрема зростаюче в силу міщанство. Його впливи привели церковне життя до певної демократизації та здобули народній мові більші права. Провідну ролю відіграло тут засноване 1463 р. Львівське Брацтво, яке перше надумало використати друкарство у своїх цілях, подало мабуть Фіолеві ініціятиву та при помочі празьких і краківських українських студентів організувало чинну допомогу, без якої, розуміється, Фіоль не зміг би засобитися відповідними текстами та черенками. Вонож, певно, виробило і плян найпотрібніших книжок, але його встиг Фіоль виконати лише частинно, скорше всього через перешкоди з боку католицької церкви, котра старалась пересварити Фіоля з його спільниками і врешті поставила його перед інквізиційний трибунал. Фіолеві вдалося виправдатись, але друкування славянських книжок мусіло припинитися, бож проти них властиво зорганізували процес ворожі православію краківські католицькі круги. Не помогла й урядова інтервенція протекторів Фіоля: не тільки, що не продовжувався друк дальших богослужебних книг тодішньою українською мовою, але й уже видний наклад кудись запропастився, а сам друкар видимо втратив усяку охоту до продовження справи. Незабаром після того він виселився до Левочі в північній Угорщині і хоч дехто приймає, що Фіоль продовжував свою друкарську діяльність у Грушівськім монастирі біля Сиготу, то до такого припущення нема ніяких фактичних підстав.

Не дивлячись на цю катастрофу 5 виданих Фіолем книжок „Октоїх", „Часословець", „Тріодь пісна", „Тріодь цвітна" і „Псалтир" (дві перші датовані 1491 і мають друкарський знак) зберігають тривке значення в історії нашої культури. Хоч і первопечатки досить бідні прикрасами, стоять вони вповні на висоті тодішнього книжного мистецтва. Питання порядку їхнього видання не може бути вирішене через елементарний стан славянської палеотипії та брак комплетних екземплярів первопечатків. Так наприклад Октоїх задержався лише в трьох екземплярах, з того два дефектні, Часословець в двох — з того один без початку і кінця дуже дефектний, з „Тріоді постної" зберігся лиш один уривок. Деякі з приписуваних Фіолеві друків є ще сумнівні. Однак всетаки не підлягає сумнівові, що і шрифт і мова видань Фіоля українського походження — останнє має навіть риси народньої говірки. Доданий до „Часослова" калєндар приносить імена не сербських чи болгарських, а питомо українських святих, як Борис та Гліб, Теодосій Печерський, князь Володимир і т. д. Дальшим аргументом українськости друків Фіоля являється їх широке розповсюднення на Україні, тоді як на Балканах не знайдено досі ні одного видання. Книжки Фіоля назавше лишаться першими українськими книжками і першими кирилицею друкованими взагалі і служитимуть славним свідоцтвом культурної співпраці українців з німцями.

В МАСУЇ, ІТАЛІЙСЬКІЙ ПРИСТАНІ В ЕРИТРЕЇ.

Кореспондент „Пті Парізієн" подає картину з життя Масуї, головної пристані італійської кольонії Еритреї.

Географи називають Масую бігуном жару нашої землі. Ми хочемо назвати її передпокоєм пекла. Пишу своє звідомлення при 50 ступнях у тіни. Краплі поту спадають мені з чола, немов наступило наді мною обірвання хмари.

Моя кімната складається з двох квадратових метрів простору, поставлених мені до диспозиції ласкавим для мене капітаном старого торговельного корабля. Кожна більше отінена закутина цього міста, яке пригадує страшний суд італійських малярів, є переповнена людьми, що їдять усе, що їм впаде між зуби, і відсвіжуються кусниками леду. Чого чекають? Всюди, де тільки є ілюзія тіни, сидять і лежать зо своїми клунками італійці, які щойно приїхали. Вони тут у східній Африці хочуть спробувати щастя: столярі, малярі й інші ремісники. Страшна спека обезсилює їх. Можна тільки подивляти тих людей, що здобулися на відвагу заробляти в цьому пеклі на хліб, якого не може дати їм стара батьківщина. 40 лір денно платить уряд чоловікові, що здобувається на це понадлюдське зусилля, щоб працювати на цьому переповненому соняшним жаром відтинку побережжя; 24 лірі дістає робітник, що працює на вище положеному, значно лагіднішому відтинку.

Масуя є тепер хіба єдиним містом на землі, де видається найбільше грошей. Громадяться італійські банкноти в касах хитрих індійських продавців, що масово появилися тут. Давніше головним доставцем була Америка, яку тепер виперла Японія. Америка доставляє тепер тільки машини й авта, які замісць через Гібральтар і Суец, транспортують через ріг Доброї Надії.

Жовніри і робітники дбайливо купують японські товари. На очах публики роздягаються до нага, приміряють убрання, біля, черевики, споживаючи при цьому ананасові консерви з Філіпін, або китайські раки, а індієць з обличчям як фіга бере своєю вузькою рукою гроші.

Власними очима бачив я, як перед віконцем державного італійського банку тубильці виймали зо своїх завошивлених кишень по сто тисяч лір.

В КОЖНОМУ МІСЦІ ЧОЛОВІК.

Іда Ціґлер, 38-літня агентка одної фірми панчіх у Будапешті, стала героїнею нечуваного просто випадку. Жінка ця вспіла впродовж трьох літ вийти шість разів замуж.

Про це не знала ні влада, ні рідня, ні теж ніхто з чоловіків.

Як агентка фабрики панчіх, Ціґлерова (це назвище по одному з її чоловіків) відбувала часті подорожі по цілому краю. Її прикмети й звання знали всі чоловіки.

Їздячи власним автом, по ріжних містах і містечках нав'язувала Ціґлерова ріжні знайомства з багатьома мужчинами. Знайомства ці в шістьох випадках завели її під вінець. Для кожного зі своїх чоловіків була „ідеальною" жінкою.

Недавно підчас одної зі своїх подорожей Іді Ціґлер трапився автомобілевий випадок. Її авто зударилося з другим автом. Агентка потовклася і її відставлено до шпиталю. Небаром у кліниці появився її перший чоловік, пан Ціґлер, завізваний нею.

В цьому самому часі шпитальна служба чистила гардеробу Ціґлерової. З плаща випав записник, що в ньому записувала пані Іда всі свої переживання з шістьома чоловіками. Записник попав у руки пана Ціґлера. Не треба хіба говорити, яке враження зробили на нього ці записки.

Він завізвав до шпиталю всіх чоловіків своєї жінки. Не важко уявити собі сцену, що відбулася в кімнаті пані Іди.

Покінчилося на цьому, що до шпиталю візвано поліцію, яка вспокоїла розбурханих „спільників — чоловіків". Проти пані Іди Ціґлер виготовлено акт обвинувачення з закидом полігамії. Такі прикрі наслідки має автомобілева катастрофа.

ПРО КОМУНІЗМ У БРАЗИЛІЇ.

Остання комуністична революція в Бразилії порушила цілу бразилійську суспільність і неодному теперішньому прихильникові тих большевицько-комуністичних ідей відкрила очі. Наглядно ми побачили, що якби комунізм був узяв верх, тоді Бразилії грозила б руїна, нелад і загальна неволя. Завдяки Богові й теперішньому урядові бразилійської республики, комунізм здавлено. Та треба нам усім тепер взятися до роботи і старатися, щоб ті приманливі і заразом руїнницькі ідеї й надалі не мали приступу до наших кольоній. Комуністи свого не [illegible]дарують; вони й далі будуть робити свою темну роботу, і до тої роботи притягати й наших кольоністів, але треба триматися на бачности і відбивати від себе всяку комуністичну засідку.

Теперішня революція мала свій початок іще в 1930 році. В тім році на комуністичнім конгресі в Буенос Айрес уложено плян цілої руїнницької роботи в Бразилії і доручено Люізові Карлові Престесові перепровадити той плян у життя. На тім конгресі власне вибрано Престеса головою цілого комуністичного руху в Бразилії. З ріжних причин не можна було перевести комуністичного перевороту в 1930 році, але Престес робив свою роботу дальше. Поїхавши до Росії, Престес добре вистудіював большевицьку тактику і, діставши там великі грошеві засоби, вернувся, щоб у Бразилії зробити другий комуністичний рай. Його тактика полягала на тім, щоб якнайменше говорити про комунізм, не творити чисто комуністичних організацій, але комуністичні ідеї прикривати чисто національними кличами, або ріжними суспільними організаціями. Словом, навіть не натякати на комуністичні ідеї в отвертій роботі. І так були в Бразилії комуністичні організації, але ніхто не підозрівав, що вони мають щось спільне з комунізмом. В 1934 році, 10 травня, дістав Престес у Буенос Айрес знов припоручення братися до діла. На кошти революції мав Престес 960 контів у банку. До помочі Престесові став агент третього інтернаціоналу комуністичного руху на цілу Полудневу Америку, Давид Рабінович. Перебуваючи від 2 листопада знов у Бразилії під імям Роберто Кастро, Престес робив найблищі приготування до революції. Маючи давніші гроші, ще в останнім часі дістав для потреб революції в Монтевідео 200,000 долярів. Не зважаючи на пильні приготування, революція не вдалась. Престес зник, полишаючи за собою криваві знаки своєї роботи, і готується певно до нового кривавого танцю. Та є надія, що здорово думаюча нація вільної Бразилії вже ніколи не обманить себе. — („Праця").

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Жіноцтво для підсудних у варшавських процесі.

Відділ 6. Союза Українок Америки в Рачестер зорганізував за 15 місяців понад 120 членкиць для моральної й матеріяльної помочі нашим братам і сестрам у старім краю і тут в Америці. Вкладка виносить місячно тільки 10 ц., але і це робить гроші, як їх в організації шанується. Бо потім можна вжити їх на добру ціль. От на річних зборах ухвалено вислати $25 до Обєднання з призначенням для допомоги тим, що їх судить варшавський суд. Рішено теж відсвяткувати память Ольги Басарабової концертом, який відбудеться в церковній галі дня 22. лютого 1936 р.

М. Теребушка, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Для тих, що на суді в Варшаві.

Члени тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375, У. Н. Союза, зібрані на річних зборах, віддаючи братерський жаль за дванацятьма підсудними, себто тими українськими студентами, що їх судять у Варшаві, у Польщі, одноголосно ухвалили на оборону політичних вязнів з товариської каси $5, до чого поодинокі чени доложили: Т. Чопик і Я. Лежняк по $1; Н. Волошанський 75 ц.; А. Власенко, О. Ґуньчак, А. Муневич, С. Гаврилко, І. Сельський, В. Василюк по 50 ц., а І. Козак, Д. Настасяк по 25 ц. Вислано через Обеднання на призначену ціль разом $11.25.

Уряд.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (72)

З криком та проклонами араби й мурини кинулися на білого великана, що йшов на них з голими руками. Тарзан боровся очайдушно проти переважаючої сили. Він знав, що коли йому не вдасться їх поборoти, то йому буде кінець.

Він схопив ґершта арабів, підняв його високо над собою і кинув його на своїх противників. Потім схопив одного та бив ним ворогів, як ціпом. Поволі він поступав до палісади.

У селі настало страшне замішання. Між бючимися людьми вганяли собаки, гавкаючи без упину. Діти й жінки кричали й додавали чоловікам завзяття. Ґарето й Назір з безпечної віддалі кидали погрози, обіцянки й прикази нападаючим.

Тарзан нагло оглянувся й побачив пролом у крузі ворогів. У хвилі, як він кинувся у цей пролом, один бандит замахнувся на нього рушницею. Як Тарзан скочив назад, щоб ухилитися від удару, він станув ногою на собаку й повалився на землю. На нього звалилися ревучі вороги.

